mendant. Spiritum habent, & se commendant, quasi habentes non acceperint. Hi destruunt & ædificant, dum ut prædicentur prædicant: etenim dum se commendant propter prædicationis spiritum, & animarum zelum, est prædicatio sine fulmine virtutis; quippe ex vanitate spiritus transeunt in spiritum vanitatis. Futilis omninò gloria & prædicatio vana: igitur ædificatione non ædificat, nisi quem Deus prædicatione commendat. *In Spiritu-Sancto.* Siccine efficax in motionem concio. Sic in illis Paulus propter illos, non propter se, quanvis fulgeret ut Sol; igitur cùm spiritus detur in utilitatem, & nequaquàm in possidentis tumorem; non est spiritus in prædicatione sanctitas, si abest audientium utilitas. Est (spiritus, sed non spiritus sanctus; etenim qui datur in auscultantium pulchram ædificationem, convertitur tumidè in propriam utilitatem. At quid ex huiusmodi tumore? Frigora in audientium igne: siquidem haud fervide auscultatur prædicatio, ubi spiritus declamantis sine spiritu. Os habent & non loquentur: aures habent, & non audient: oculos habent, & non videbunt; pedes, sed non ambulabunt. Si spiritus ex virtute virtutis; sine virtute spiritus statuæ metæ, quæ nihil movent sine actione vitali.

Abest à prædicatore spiritus vanitatis & vanitas spiritus.

Statuæ statua, & dictum de marmore marmor. Alciat. Embl. 67.

12 Denique à Paulo evangelizatur exemplo & virtute prævia, *In plenitudine multa.* Verum quid hoc? *Non in phantasia* (ait hic Ambrosius) *sed in veritate plenitudinis.* Est ne plenitudo falsa? Ucique, dum prædicator dictis operatur opposita, intendens in auditorio conversionem morum, ac pœnitudinem criminum ex vi fulminis verborum: equidem cùm huiusmodi virtus non sit in verbis, sed in actione virtutis; convertere peccatores vitijs rhetorum, undique prorsùs phantasticum. Parùm profectò prodest phalerata facundia, si desistit descisceens à proposito vita: implet verbis auricomis orationem, sed muneris evacuat ut vitiosus plenitudinem: hæcque in officio magna & multa; quippe amica debent esse & verba & opera. Vel sis quod dicis, vel dic quod es, vel non dic: etenim loquendo nihil dicit, sed ipsis verbis mutescit. Quid verba & verba ad verborum substantiam? *Loquentur omnes qui operantur iniustitiam?* Ex vita sine censura constituitur in concionante plenitudinis forma. Unde evacuat, & non adimplet officium, quisquis vitiosus exponitur in exemplum. *Scribæ sacrorum in Ægypto* (init Kircher. d. in illorum *Polit.* cap. 1. ex Clement. Alexandr. 6. *Stromat.* cap. 2.) *pennas habentes in capite in manibus portabant librum & regulam.* Hinc efficacia sermonum verà plenitudine scientiarum, ut constet pennis studij esse doctum, qui regulam possederit ad munus & librum: etenim in vitam quicquid dixerit nauci & flocci, sine regula vitæ. Veri Prædicatoris officium, quòd ipse in mores sit regula morum: in cuius exemplum Nemesis, ut ait Achil. Bocch. *Symbol.* 67.

Plenitudo sermonis ex vita exemplari prædicantis.

Ambros.

Psal. 93. 4.

Insigne Scribarum.

Clem. Ale.

Sine regula vitæ nihil in prædicatore

Ne fortè vitam incedat
Stultè in vitia contraria,
Frenum sedenti prorrigit
Normamque, calcaria.

Achill. Bocch. *Imago Nemesis.*

13 Astipulatur Plutarchus. *Lacedæmoniorum quidem Magistratus* (ait de *Audiendo*) *cùm sententiam cuiuspiam, qui fœdam vitam egisset, comprobassent; alterum iusserunt probatæ vitæ & morum, ut eam pronuncioret: rectè sanè atque prudenter populum assuefacientes, ut á moribus potiùs quàm ab oratione duceretur auctorum.* Proposito N. SS. Legislator, de Præside, ut ritè procedant subditi, infit cap. 2. *Regul. Sanct.* divis. 1. & 2. *Iussio eius vel doctrina::. Duplici debet doctrinâ suis præesse discipulis: idest, omnia bona & sancta factis ampliùs quàm verbis ostendere.* Iussio & doctrina dicuntur à Præside facta; quippe est doctrina & doctrina per opera: equidem cum doctrinam signanter explicet verbis, & iussionem tacitè fulminet factis; ubi doctrinæ contraria incircumspectè operatur, nihilum iussu iubetur. Vide plura in *Liter.* à n. 40. Modò intelligitur prudentia in moderatione populi sub Davide. *Sine iniquitate* (inquit) *cucurri & direxi.* Dirigere regimen notat, & se in regimine sine iniquitate signat; quoniam modò haberet aliquam iniquitatem, nullo modo in regimine obtineret directionem. Sequitur bonus subditus prælatum, in quo imitabilem videt candorem morum; quoniam supersedere erubescit, dum ille currit. Quia sine iniquitate David cucurrit, ad votum omnes subditos direxit: etenim ad subditorum rectam moderationem, cum vitijs Superiorum non est regimen. *Cuius vita contemnitur* (dicitur cap. *Infames*, quæst. 7.) *restat ut prædicatio contemnatur.* Cuius erit pretij, quod sine pretio? Qualis æstimatio lapilli in sterquilinio? Regatur lege, qui cupit regere; atque ratione, procul nævo, cui incumbit alios dirigere. Aptè Venant. in *Nuptijs Sigeberti Regis*, à v. 79.

Plutarch.

S. Bened.

Præses & prædicator iubent exemplo.

Psal. 58. 5.

Minimè regunt cum vitio.

Decret.

Corrigit ipse prius, quod poscit, ut alter emendet,
Qui sibi censura est, reliquis benè lege coërcet.

Venant.

DIDASCALIA III.

Ore confessio fit ad salutem.

1 Opportunè in Didascaliam verba Augustini, quæ habentur de *Pœnitent.* distinct. 1. cap. *Quem pœnitet*, in modum & entitatem confessionis. *Quem pœnitet* (dicitur) *omninò pœniteat, & dolorem lachrymis ostendat. Repræsentet vitam suam Deo per sacerdotes, præveniat iudicium Dei per confessionem. Præcepit enim Dominus mundandis* (Levit. 14. à 2.) *ut ostenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præsentiâ confitenda esse peccata: non per nuncium, non per scripta manifestanda. Dixit enim, Ora monstrate, & omnes; non unus pro omnibus, non alium statuatis nuncium, qui pro vobis offerat munus à Moyse statutum; sed qui peccastis per vos, per vos erubescatis.* Hæc est confessionis forma, quam plerunque devenustat erubescentia: equidem delinquentes in malefactis gloriantur, se malos esse cognoscunt; sed cùm ad vulnerum medicinam appropinquant, vulnera ignorant, fugientes scelerum confessionem, etsi noverint, ex ipsa recipere sanitatem. Si venena in vomitum urgent, totum propositum, ut venena deaurent, quin restituantur in salutem, sub linguę cuspide habentes efficax medicamen: equidem vulnerum medicina, nequaquàm venena aurata. Ad rem vel Ethnicus *lib.* 1. *Epist.* 16. à v. 19.

Modus confessionis

Augustin.

Venena aurata, vulnerum non medicina.

——Vereor, ne cui de te plus quàm tibi credas:
Neve putes alium sapiente bonoque beatum:
Neu si te populus sanum, rectèque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.

Horat.

Malè habent, malum retinent; & retineri à malo, fatuissimè dictitatur valetudo: equidem cùm promant ad medicinam non omnia, manent incurata medicamine ulcera: peritque salus repentè & à vulnere & á vulneris pudore. *Confessio conscientiæ vox est:* ait Marc. Senec. lib. 8. *Controvers.* 1. Unde illa alia apud Ovid. 8. *Metam.* Fabul. 1. dixit:

Senec.

——Fateor, merui, & sum digna perire.

Ovid.

Invenit utique modum, quo liberaretur, quùm peccantem dignam pœnis fatebatur; igitur proferebat peccata, haud aliter præut sederant in conscientia.

Epistola accusationis scripta erat Syriacè, & legebatur sermone Syro: Tautologiæ nostræ est textus. Syrè scribitur & Syrè legitur accusatio; ut proficua sit peccatorum confessio: siquidem præut scripta cognoscuntur in conscientia, debent ore legi à pœnitente peccata.

1. Esdr. 4. 7.

Debent in confessione dici peccata præut sunt in conscientia. Guil. Hes.

Sordibus ex ipsis formosior ardet.

Accinit Guilielm. Hesius de *Charit.* Embl. 25. pingens bullam è sordibus ad Solem conversam, amænantem oculorum curiositatem ob eximiam inspectatam è lumine pulchritudinem. Ita pro confessione criminum acumen promit:

Quæ trahit innumeros adverso Sole colores
Bulla parum casto surgere iussa luto;
Pulchra nimis vel omœna foret, nisi vile fuisset
Materiæ in cœnum degenerantis opus.

Idem.

Quid fœdius crimine, anima in cœnum degenerante? At quid pulchrius istâ non adverso, sed propitio Iustitiæ Sole? Unde ex maculis tanta pulchritudinis venustas? Quia fassa maculas. Coram Sole speciositas ex sordibus? Confessio & pulchritudo in conspectu eius. Dum criminum pœnitens confessionem habet,

Idem in anima peccatorum confessio, atque gratiæ pulchritudo.

Pulchrior ex ipsis sordibus esse potest.

Idem.

3 Ecclesia militans, quia modò per fidem & non per speciem (estò habeat bonorum & improborum discrimen, uti observat Gregor. Magn. Homil. 12. in *Evangel.* & Nos *Tom.* 5. *T.* 1. *n.* 27.) habet per gratiam Deitatis claritatem, quapropter illam Ioannes vidit de cœlis, ut illuc ascenderet, descendentem. Mira sanè Numinis dignitas, & gratiæ hominibus communicatæ claritas! Ita à Ioanne describitur: *Lumen eius simile lapidi pretioso, tanquàm lapidi iaspidis, sicut crystallum.* Crystalli proprietas est claritatis perspicuitas. *Candida crystalla:* dicit Martial. 8. *Epigramm.* 77. Conditio iaspidis, nævi, & umbræ, quæ pulchritudinis maculæ. *Obnubit tempora iaspis:* ait Petrarch. in *Amor. triumph.* Quæ videtur contradictio, propter effectum mirificum est pœnitentis confessio (cùm anima iaceret plena sordibus, & fœteret pręputredine corruptum pectus; & rediret in amissam maculis gratiam, accipiens cœlestem formam) iaspisque maculosa crystallus dicitur, dum crimina anima maculata confitetur; quippequàm per dolorosam ex animo confessionem, deletis maculis habet ut crystallus claritatem. Quæ in iaspide ut maculæ rutilant, crystallum summe dedecorant. Adinstat iaspidis est

Apocal. 21. 11.

Quæ maculata, speciosa.

animus deturpatus criminibus. Adinstar pellucidæ speciosæ crystalli, ubi virtute gratiæ liberatur à crimine, novitate eximia de cœlo veniente gratia, allectà per criminum confessionem ad animæ pulchritudinem: etenim simulatque virus præ dolore evomit pectus; anima maculis pulsis, effulgurat ut crystallus. Mirificum opus exprimitur, ubi tanta speciositas ex turpi deformitate videtur. Non mirum, si speciositas ex pulcherrima forma: magnum, dum in cœnum labens degeneravit materia: crystallusque & iaspis conciliantur in expressionem pœnitentis; ut ostententur in anima miracula confessionis; siquidem non tam magnum quod crystallus, sed quòd crystallus ex sordibus.

4 Appropiemus instituto. Non solùm ad excussas animi maculas, crystalli exponitur puritas; sed ad indicandum modum, quo anima sordida effulget tanquàm crystallum. Maculæ iaspidis sunt notæ criminis, quibus deformitas, unde aufugit gratiæ claritas. Ad huiusmodi felicem claritatem, per perviam ac præviam pervenitur confessionem; quippequàm ore confessio fit ad salutem. Ubi non patet quod latet, & eodem modo; inhabilis ad venustatem confessio: efficax sanè, modò proferatur ore, præut est in mente: ob hoc profectò iaspis & crystallus, ut confessionis exerceatur modus: igitur in crystallo videtur ex maculis pulchritudo; quia maculæ videbantur tanquàm in pura crystallo. Acumini suffragatur prefatus Gregor. Homil. 40. in *Evangel*, inquiens: *In cutis quippe vulnere virus à visceribus trahitur, & foràs erumpit. Quid est ergo peccatorum confessio, nisi quædam vulnerum ruptio? Quia peccati virus salubriter aperitur in confessione, quod pestiferè latebat in mente.* Hinc confessio in sanitatem invitat, quippe patet virus, & patet eodem modo quo latebat. Assertori nostro pro salute occurrerunt dolentes decem viri leprosi. Propriè lepra emblema peccati: originem habet in visceribus, & apparet in cute. Nil minus erumpit in corpus, quàm habetur intùs, indicans medicamina, ut sanentur & citò putrida viscera: etenim proxima medicamini, cordis manifestatione.

Ubi maculæ videntur, purificantur

Greg. Mag.

Cur lepra emblema peccati?

5 Occurrerunt ergo leprosi, & *levaverunt vocem dicentes: Iesu præceptor miserere nostri.* Promptam igitur invenit misericordiam, qui fatetur in salutem propriam miseriam: *& factum est, dum irent, mundati sunt.* Conditio optatæ sanitatis fait accessio ad Sacerdotes: & mundati sunt dum irent, & antequàm pervenirent; ut gratiæ promptitudinem cognoscerent: igitur munditiâ donati sunt, priusquàm præsumeret spes. Hinc sanitas & carnis puritas, per quas medicamen exponitur vulneris, & in anima vitijs leprosa, effectus salutaris confessionis. *Levaverunt vocem.* En lepræ peccatorum medicamen: equidem si lepra peccatum quod apparebat in cute, ad sanitatem iam videbatur in ore. Quod corporaliter factum cum hisce infirmis, perficitur in anima vi sacramentalis confessionis. Vitium interiùs quasi in visceribus generatur: est salus, si lepram qui in sordibus, confitetur, ob cuius molestiam immundus clamat, ac purificari postulat: illique postquàm clamarunt, mundi virtute apparuerunt; quoniam virtute Christi nunquàm se vidissent sanos, ni clamantes confiterentur leprosos. Retunditur superbia hominis, qui fateri vitia renuit, plenus vitijs; pluribus maculis inquinatum habens pectus, quàm fœdè contaminatus leprosus, pudore sine pudore, in dedecus verecundiæ.

Luc. 17. 13.

V. 14.

Quàm prompta in Salvatore gratia!

Accipit confessione sanitatem, qui exponit in medicamen languorem.

Cùm nihil refert pudet: ubi pudendum est,
Eos deserit pudor: ibi cùm usus est, ut pudeat.

Plaut.

Ut signat increpans Plaut. in *Epidic.* Act. 2. scen. 1. v. 1. Confiteri se leprosum flagitijs pudet, vel dum maculas cognoscit: exprimens in pudore impudentiam, atque præsumptionem fatuam: quandoquidem maculas celare cupit pudore; cùm videantur & appareant, utpotè leprosi in cute. *Ut* Christus clamantes *vidit* (idest, audivit) sanavit. Si per auditum salus, audivit medicus; quia vidit interna viscerum corruptione leprosos, & se fassi sunt corruptos; quia medicinam non peterent, ni se infirmos cognovissent: clamantesque in pristinam sanitatem restituuntur, ut confessionis cæteri requirant medicamentum: igitur nullam à lepra obtinerent sanitatem, nisi per lepræ peccatorum confessionem.

Ibid.

Par lingua potentibus herbis.

Lucanus

Dicit Lucanus de Psyllis, 9. *Pharsal.* v. 893: Herbis inest in virus virtus medicinalis: unde Claudian. 1. de *Rapt.* v. 188. inquit: *Medicas seu disceret herbas.* Astruit etiam Sapiens, *cap.* 16. 12. Potentibus herbis potentior in virus lingua peccatoris: igitur medicina prompta, si cordis venenum apparuerit in lingua.

Lingua peccatoris quando medicat.

6 Breví astruendum propositum. Cæcus quidam sedens secus viam iuxta Iericho, transeunte Iesu, sensit lucem, & animitùs cupijt videre Solem. Accedere ut illuminaretur optabat, sed præ cæcitate & turba appropinquare non poterat. Ad vocem ergo re-

recurrit, quoniam in aliud nil valuit: iuxta est Dominus in auxilium, invocantibus eum. Hinc illum audiens, ut exauditet illum Dominus Iesus; iussit illum adduci ad se. Tunc illi dixit: *Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine, ut videam.* Quid ex huiusmodi articulo? Plena & promptissima cæcitatis curatio. *Confestim vidit?* Vidit & confestim qui sine oculis? Eminuit lingua potentior potentibus herbis. Prævaluit virtus linguæ efficacitati chelidoniæ: igitur statim obtinuit illuminationem, quia suam coram medico confessus est cæcitatem. Ille vitium est fassus, nec turbatus nec confusus, quippequàm ægritudinem audiebat medicus; à quo prompta medicina, cæcitate eliminata, ægrorum increpato pudore, qui cęci manent etiam medico audiente: etenim in signum fatuitatis, inficiantur cæcitatem, quæ coram oculis. In institutum restat inquirendum; cur si Dominus cognoscit à cœco optari videndi formam, illi dixit: *Quid tibi vis faciam?* Necessarium utique, quod responderet: *Ut videam.* Quid enim nisi videre cæcus poterat desiderare? Innuere volebat Christus in cæci illuminatione corporis, quid perficiendum in anima ad expulsionem voluntariæ cæcitatis. Cæcitatis criminis confessio, postquàm ostendit cognitio, est omninò necessaria, quanvis cæcitas sit publica: unde etsi medicus scit, quod cæcus vult, interrogat quod scit; quoniam restabat ut reciperet cœlestis gratiæ pretiosissimum lumen; ut ipse exprimeret ore, quæ gravabat, cæcitatem. Hanc cognovit, hanc expressit: & cùm ore fateretur, quo conscientia gravabatur, remissa est in hominis formam deformitatis iniquitas, quia excussa cæcitas.

Luc. 18. 41.

V. 43.

Accipit lumen, qui fatetur cæcitatem.

Cant. 1. 5.

7 *Nigra sum, sed formosa filiæ Ierusalem*, dicebat sponsa in gratiam assumpta, quæ indigna præ nigredine in acceptionem gratiæ. Non ut Andromedæ gloria, quod esset, sed quod fuisset nigra.

Ovid.

——— *Placuit Cepheia Persei*
Andromede, patriæ fusca colore suæ.

Ut canit Ovid. *Epist.* 21. v. 35. & de Didyme, 7. *Antilog.* Epigr. 13. *Si nigra, quid hoc? Carbones accensi splendent, ut rosarum calyces.* Nostra ergo Sponsa, ut vertit Mariana, accinit:

Marian.

Nigra quidem sum, sed simul est mihi forma venusta.

Et speciosa sum, qui nigredinem.

Difficile prorsùs iungere venustatem & nigredinem. Facillimè profectò per confessionem: Adest venustatis gratia, dum floret nigra: fatetur esse nigram & venustatis spectabilem formam; quia fatetur esse nigram. Hinc ambienti præproperè filijs superiores dignitates, dixit Dominus, sciens quò tendebat cor, *Quid vis?* Non ignorat. Ambitionis veneno tinctam interrogat, *Ut vulnus detegat* (inflit Chrysostom. Homil. 66. in *Matth.*) *& ita medicamentum apponat.* Medicamentum vulneris pendet ab ore peccantis! Profectò: Ore claret vulneris cognitio, frontis confusio, doloris expressio, ac peccati abominatio. Unde cùm ex confessione criminis salus manet; de vulnere scito medicus sauciam inquirit: etenim nequit apponere medicamen, ni exprimat ore ex vulneribus dolorem. Quomodò archiater vulneratum sanabit, si non dicit ægrotans, de quo dolet? Utique peccati medicina divina gratia è suppositione confessionis, qua expressio dolentis ulcere criminis. Ni ulcus detegatur, medicamen non apponitur: inquiritque Christus, qualis in pectore vulnus, ut purget pectus: etenim ni in ore clarescat culpa, nunquàm medicatur gratia. Audiatur Ethnicus, *lib.* 1. *Eleg.* 9. v. 33.

Matth. 22. 21.

Chrysost.

Ni in ore clarescat culpa, nunquàm medicatur gratia.

Quare, si pudor est, quàprimum errata fatere:
Dicere quo perëas, sæpe in amore levat.

Propert.

Aptiùs & perspiciùs in *Bruto*, Cicero: *Sit errati medicina confessio*, ubi nulla erroris affectata excusatio: quippequàm semper in relapsum crimina; si non in ore, uti iacent in conscientia.

Cicer.

8 Cùm in valetudinem pristinam, ignoto medico, salus fuisset concessa Paralytico; posteà invenit eum Iesus in templo, illique dixit: *Ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne deterius, tibi aliquid contingat.* Ergo propter peccatum tot retrò annis gravaverat lectum. A cæco removit actutùm cæcitatem, à Sponsa deformem fuscam nigredinem; nec hanc, nec illum admonet de recidivæ periculo, & paralyticum viribus integris prævenit de relapsu? Demonstrat articulus, quàm pronus in ruinam paralytici status. Iacebat diuturnà gravatus infirmitate, ex animæ vulneratæ languore; cùm medicus cœlestis diceret: *Vis sanus fieri?* Fugeret quidem periculum, si se fateretur ægrum. *Vis sanus fieri?* Facilis exitus ex peccati cognitione. *Vis sanus fieri?* Tanti sumptus aut incommodi dicere, Volo? *Vis? Domine hominem non habeo.* Non interrogat medicus de ministro asportationis, sed duntaxàt de voluntate salutis. *Vis?* Cupiebat esse sanus, sed nolebat dici infirmus. Cognoscebat iacere præ crimine, sed renuebat confiteri. Per lectulum ac iacturam crimen fatebatur planè, sed non fatebatur plenè; igitur non erat excusatione ficta peccatum in ore, sicut erat sine excusatione in mente: & dum à medico erigitur, de relapsu in

Errati medicina confessio.

Dicantur crimina, præut ſunt geſta.

in deterius edocetur ; quoniam in deterius & ruinæ graviori proximus , qui ore crimina non exprimit , præut in conſcientia radicata cognoſcit. Debent promi delicta, præut ſunt acta , & præut ſunt cognita : periclitaturque ex mirabili erectione paralyticus , non Sponſa , neque cæcus; quoniam ſine excuſatione in optabilem ſalutem , confeſsi ſunt plene & planè cæcitatem & nigredinem.

Ovid. 2. *Triſt.* Eleg. unic.v.315.

Nil niſi peccatum, manifeſtéque culpa fatenda
eſt:
Pœnitet ingenij iudicijque mei.

9 Quodnam ergo erit peccatoris iudicium,dum ingenio nequitiæ ſolicitat morbum, quo miſerrimè iaceät , nec ſurgere cupiat? Si medicamen habet ad vulnus vel affectionem; quo iudicio proterit medicamen? Ob pudorem?

Plaut.

Priùs te caviſſe, quàm pudere æquum.

Dicere poſſumus iurè ex Plauto in *Bacchid.* Act.4. Scen. 9. v. 94. Pudere debet pudoris (qui quidem habendus in patratione criminis) quoniam quod expui quibat pus vomicæ , in interitum fatuè recluditur pectore, & inſanabili vulnere. Fatiſcimus monitu : igitur tantà inſenſibilitate ; ut quanvis ſanitas ſaucium invitet ad pharmacum confeſsionis, cum ulcere , cum pudore , cum cruciatu, tanquàm lapis. Duobus ſymbolis exprimitur Nabuchi nequitia : in arbore ſcilicèt & ſtatua. Neſcio quo peior,quia in utroque & ex utroque furor. In ſtatua , tumidè inſolentis, demonſtratur malitia , non ſolùm quia in cultum exponebat , ſed quia ſtudioſè deauravit , de quo pœnitere debuit. In cultum exponebat , ſubditorum ruinà , ut audaciùs peccaretur : igitur gravior iniquitas , dum peccatum adoratur. Statuam deäuravit , ut excuſationem haberet : & ampliùs ſimulatione delinqueret:etenim difficilè peccator effrenis in compunctionem corrigitur,ubi crimen ob blandimen maieſtatis deauratur : Quod prę ſe fertur ſpeculo ſimulachri undique;turpis,extéditur nequiter in emblemate arboris. Ne cadat ſtatua , baſis ſupponitur : tuncque ſtatua non movetur,ut in illa obijciatur exlegis impœnitudo : etenim ſi peccat homo, malumque delinquere ; peius ominò in malo immobilem eſſe. Arbor , ut perſiſtat vana ex ornatu pompoſitas , radices mittit profundas.

Daniel.3.1. 4.7. *Non deaurentur , nec colantur.*

Peſsimum animæ, in peccato perſiſtere.

Virgil.2. Georg. v. 291.

——*Quæ quantùm vertice ad auras*
Ætherias, tantùm radice in tartara tendit.

Hinc claret pravitas cordis, ſequente exlege conditionem arboris : etenim cùm reſipiſcere pudeät, & uti lignum nec ſentiat ; uti arbor radices mittit , ut nequiter quandiù vixerit in flagitijs perſeveret. Quod iacet altè, non poteſt evelli. *Radices eius ſub illa erant:* dicit Propheta de Synagoga corrupta. Opportunè illius impœnitencia demonſtratur; ubi peccatrix radicibus arboris vigilanter confertur. Radix arboris & deorsùm in firmitatem vergit ;& ſimul , quippe ſub terra, oculos fugit. Haud ſecùs peccatores ductu voluptatis tranſgreſſores legis, in vitijs mittunt malitioſè radices; quin poſsint converti ad cor, quanvis urgeät tota lex : equidem ſi difficile , quippe radices peccatorum profundæ;impoſsibile,quia radices in confeſsionem abſconditæ.

Ezech 17.6 *Radicitùs hærere , & crimina abſcondere.*

10 Liquet in utroque malitia iniqua Nabuchi ; verùm amplior ex utroque. Pende ex eius phantaſiæ inſomnijs , quò devenit improbitas delinquentis. Malum næ in malis perſeverare : peius , radices in iniquitate mittere. Eſt quid ultra? Sunt ampliora. Utinàm non eſſent , ut aliquando prævaricantes reſipiſcere poſſent ! Statua ergo in ſignum exponitur,arborque ſimul luminibus exhibetur;ut cautè videätur malum,quo peius nullum: igitur poſtquàm radices pravè miſerunt in culpa; ad crimina confitenda ſunt immobilis ſtatua. Cor illorum vanum eſt , quia in illis emortuum cor : eligentibus potius in mortem tradi , quàm pro fugienda morte, tranſgreſsiones confiteri. *Super dolorem vulnerum addiderunt.* Maluend. hìc. *Dolores doloribus , vulnera vulneribus , & plagas plagis addentes:* ſimul exponentes fatuitatem, per voluntarium dolorem;igitur ne dolerent, dolore per confeſsionem efficerent. Si ergo dolor dolore deletur , & dolens vulnus , ex quo dolor , non effatur ; in maiorem dolorem addit doloris levamen : etenim luit vehementiore cruciatu , dolorem vulnerum quem extinguebat confeſsio.

Ad confeſsionem peccatores, immobiles lapides.

Pſal.68.27. Maluend.

Dolor confeſsionis dolorem levat.

Non ampliùs occultabo, ut pectore & corde
Abluto, levior ſim. Stillant meæ pupillæ
Lachrymis, & anima dolet malis,
Inſidijs petita.

Euripid. in *Ion.* à v. 874.

In confeſsis cor pectuſque purificatur : lachrymis & dolore levatur dolor. Unde cùm dolorem ex confeſsione fugiant , eſtò vulnera ſentiant;qui confeſsionem pectoris amandarunt , dolorem ſuper dolorem vulnerum addiderunt. Quid ampliùs ? Quod pateät vulnus: etenim ſi peccatum, eſtò lateät, manifectum.

11 Meminit Cteſias in *Perſic.* fontis cuiuſdam , *cuius aquam ad modum lactis ſiquis biberit ; quæcunque admiſerit , patefacit : eo enim die mente alienatur.* Huiuſmodi lac eſt aqua voluptatis , quæ avidè bibitur a concupiſcentijs ; & latere cogitatur, quip-

Cteſ. *Aqua confeſsionis.*

quippe intra viſcera abſconditur : cæterùm qui bibit, fallitur : etenim cùm ſine mente ex potu ſit , & ſaliat veneno cor ; ſat profectò quòd bibatur , ut occultum venenum maniſeſtetur. Licèt abſcondita , licèt muta , linguam habent crimina. *Deus, Deus meus*(exclamat David , delictum occulens ferè per annum) *ut quid dereliquiſti me ? Longè à ſalute mea verba delictorum meorum.* Verba delictorum , vel delinquentium ? Delictorum utique , ne cogitentur abſcondi : igitur clamat lingua, modò adſint vel in pectore peccata. Si pectora peccant,totidem ora ſonant. In mente namque fatuitas , in corde quæ admiſſa pravitas. Occulta crimina iudicantur , quia abſconduntur. Si confeſsio neceſſaria , in perniciem ſine mente fallitur intelligentia : igitur verba audiuntur delictorum ; ubi precantis pro venia , delictorum, neque verbum. Non eſt mens , ſi pravum cor : etenim ſi peccator noviſsima provideret ; cognoſceret ſanè per verba confeſsionis criminum , compeſci , ut ſileant , verba muta delictorum. Opponuntur criminum dolor & criminum clamor. Cuncta manifeſtanda ſunt vel ſilentio confeſsionis , vel per ſe. Longè à ſalute huiuſmodi mæſta vox: etenim ſigna perditionis & non ſalutis;peccata dicere, quæ dicere oportebat peccatores. Siletur , cæterùm vox magis in ſilentio auditur.

Eſtò muta linguam habent crimina.

Pſal.21.2.

Silent confeſſa.

12 David ergo deliquit,diu in peccato hæſit : pœnituit, liberatur à morte, & dum crimen obijcitur illi : *Non morieris* (inquit arguens) *veruntamen quoniam blaſphemare feciſti inimicos Domini propter verbum hoc.* Sat eſt. Verbum ignobile adulterium , atque fędius homicidium ? Verbum peccatum factum ? Quia factum , in facto verbum. Habet linguam in ultionem quodlibet crimen: verbumque peccati dicitur, quod opere perpetratur; quippe ni pectus pœniteät, ſemel ſi commiſſum clamat.

2. Reg. 12. 14. *Dum peccatum , non occultum.*

Heu : quàm difficile eſt , crimen non prodere
vultu!

Ovid. 2. *Metam.* fabul.6.

Facies combuſtæ vultus eorum. Iſai. 13. 8. Hinc *cap.* 59. 12. ſubdit : *Peccata noſtra reſponderunt nobis.* Minimè reſponderent ſine voce , nec arcanum ita latens cognoſceretur in facie. Claret in cogitationibus Eſau, qualis & quanta criminis vox. *Oderat enim ſemper Eſau Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater , dixitque in corde ſuo: Venient dies luctus patris mei , & occidam Iacob fatrem meum. Nunciata ſunt hæc Rebecæ.* At quomodò nota, ſi duntaxat à corde & in corde cogitata? Biberat è lacte Perſico, commiſſo cogitatione patricidio:Rebecæque refertur quod in corde conceperat à conceptu nunciatum ; quia conceptum peccatum factum eſt verbum. Cogitationes eius conturbabant eum,ac immutabant vultum. Sanè quæ cogitata , ſunt dicta in corde ; ſed de corde exeunt cogitationes pravæ. Dum exeunt , cognoſcuntur : Rebecæque quę ſunt cognita enunciatur ; quoniam quia crimina & videbantur in facie , & audiebantur in voce.

Geneſ.27.à 41.

Factum ſit verbum.

13 Si peccata vulganda , cur non confeſſa ? Fiat in utilitatem ſpontè , quod in cruciamen invitè : equidem ſi in remiſsionem voces confitentium ; profectò in damnationem quæ ſunt verba delictorum:in confeſsione quippe dicuntur ut lateänt : in rubore verò occultantur , ut prodeänt. Dæmoni , ſimiæ Dei perplacuit confeſsio , ut confitentes paterent ludibrio , vel ut haberetur tanquàm Numen, confitentibus ludicrè concedens abſolutionem. Vide dicta de Rupe confeſsionis, *Tom.*3. *T.*7.*n.*16. Multos dæmon deriſit , ſed deriſus à multis. Ex Plutarc. in *Laconic.* apud quem non inveni , dicit Anton. in *Meliſſ.*cap. de *Confeſſ.* Lyſandrum à ſacerdote coactum , ut diceret , in vita quid egiſſet deterrimum. Ille uti cautus interrogavit ſacrificulum , utrùm hæc diceret ex præcepto Deorum ? Cui annuenti reſpondit : *Sine ut Numina percontentur.* Alius etiam Lacon in eodem articulo ridens, interrogavit : An ſacerdoti vel Dijs dicendum flagitium ? Cùm ſacerdos diceret: Dijs; ille actutùm : *Tu igitur recede , ne audias, Dijs dicturus.* Mencita eſt iniquitas ſibi , in dedecus confitentium meditata confeſsione: equidem vulgari cupiebat peccatum , ut cæteri criminum haberent exemplum. Aptè Senec. *Epiſt.*123. *Nullam habet ſpem ſalutis æger* (inquit) *quem ad intemperantiam medicus hortatur.*

Cur olim dæmon ethnicos urgebat in confeſsionem criminum? Ant.Mell. *Irridetur ab illis ſemel & iterùm.*

Senec.

14 Aliter accidit confitenti David. *Dominus* (dicitur illi) *tranſtulit peccatum tuum.* Hebr. *Abſcondit peccatum tuum.* Acceſsit confitenti crimen dolor,& ſopitus criminis clamor : equidem cùm pectus dolore punctum aperiat ; ut peccatum non appareat , Dominus voces peccati compreſsit, ut manifeſtum pœnitudine abſcondit.Peccatum ergo tranſtulit , & ita abſcondit ; ut audiri vel videri curioſitate nequiret. Hinc SS. Benedictus , cùm vulneribus ſatageret mederi ; pharmacum decernit , *Patefacere.* Regul. Sanct. cap.4. *Inſtrument.* 50. Sanantur enim & occuluntur vulnera , confeſsione manifeſta , quia prompta in indulgentiam copioſa gratia.Terentius in *Phormion.*Act.5. Scen.8.v.45. luculenter ac propriè:

2. Reg. 12. 13. *Peccatum qui confeſſione aperit, opperit.*

S. Bened.

Quan-

Terent. *Quando iam accusando fieri infectum non potest;*
Ignosce, orat, confitetur, purgat. Quid vis amplius?

DIDASCALIA IV.

Splendor virtutis nobilitas insignis nobilitatis.

1 ARbitror ex voce Nobilitatis, quod entitas tota vocis: equidem si eius species ex fundamento virtutis; sine fundamento in re, vanitas vanissima tota vox. Basil. Unde Basilius Imperator *Paranes. ad filium*, cap. 58. *Iniuriam summam facit corporis nobilitati* (inquit) *qui animi nobilitatem negligit.* Verùm quid nobilitas corporis, ut eluceat corpus nobilitatis? An corpus in his & illis ex alia massa, ut constet in his aurea, in alijs luteà? Planè insania. *Nobilitas corporis insania mentis.* *Eadem omnibus principia, eademque origo* (ait Seneca 3. de *Benef.* cap. 28.) Senec. *nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius. Unus omnium parens mundus est, sive per splendidos, sive per sordidos gradus ad hunc prima cuiusque origo perducitur.* A sapientiore discendum. *Sum quidem* (inquit Salomon) Sap. 7. *& ego mortalis homo, similis omnibus & ex genere terreno illius qui prior factus est, & in ventre matris figuratus sum caro. Quid superbit terra & cinis?* Eccli. 10. 9. An qui terrenus quit esse de cœlo, ut distinguamur in luto? An hic terrenus & alius de cœlo delapsus? Rident vel Ethnici. Lege Plin. *lib.* 7. in *Progm.* Plutarch. de *Pietat.* *Nobilitas corporis pulvis vel cinis.* *erga fratres.* Anacreön. *Carm.* 24. & Plaut. in *Casin.* Act. 2. Scen. 4. v. 83. de quo Nos latè, *Tom. seq. Tautolog.* 1. Liquet corpus nobilitatis ex nobilitate corporis, quam tibi confitebitur pulvis. Hoc totus & totum,

Quanvis nobilis iactes
Et genus & nomen inutile. Horat. 1. *Carm. Od.* 14. v. 12.

2 Si ita est, quod nemo inficiabitur fidelium, erit à Iove principium? Est ab Hectore, & Ab Achille: à Cæsare, aut Scipione. Sit ergo, licèt nescias. At illi unde? Ex Lunæ atque Solis coniunctione? Non aliter in multis extremum dementiæ. *Hic est liber* Genes. 5. 1. *generationis Adam*: dicitur in veritatem generationum hominum, ac expulsionem vanitatum. Ab hinc sumenda tanquàm ab origine nobilitas: aliter tendit in vanitates & insanias falsas. *Nemo enim ex Regibus aliud* Sap. 7. 5. *habuit nativitatis initium.* Unde ergo in eadem figulina origo clarissimorum? Nihil aliud legendum præter hunc librum. Attendite ad petram, unde excisi estis, & ad cavernam laci, de qua præcisi estis. Haud alius in corporis nobilitatem character: hic tantùm generationis liber: si alia in tot generationum hecto splendore nobilitas; fanatica sanè vanitas. Insinuat Persius *Satyr.* 6. à 56. *Omnes mundanorum geneälogiæ, fabulæ.* 1. Tim. 1. 4.

——— *Præstò mihi Manius hæres,*
Progenies terræ: quare ex me quis mihi quartus
Sit pater, haud promptè, dicam tamen adde etiam unum,
Unum etiam, terræ est iam filius.

Dicit Apostolus, monens non intendere *fabulis & geneälogijs.* Aptissimè utrumque iungit, ut inflationes ludicras à cerebro fastus exterminet: dicitque fabulas & geneälogias; ut eluceat quid sit & quorum inter homines nobilitas; igitur si præter librum Adami est aliqua geneälogia, in blandimen potentium fabula vana. Hic est liber generationis Adam: masculus & fœmina. Unde ergo familiarum concipiemus ex origine splendorem, dum eandem omnes habent communem originem? Ab alio texitur nobilis generatio: ergo iam non est origo. Ergo huiusmodi geneälogià evanescit etiam phantastica vanitas; cùm non sit ab origine nobilitas. Falsò igitur fulget: igitur

Finis ab origine pendet. Manil. 4. *Astr.* cap. 1. v. 16.

3 Iam ergo à principio splendorem non agnoscunt, qui ad claram nobilitatem originem fugiunt. Si recursus ad nobiles ramos; propudiosior invenietur recursus. Attenditur in excelsum, & non in putridum? Derisus & ineptiæ: fabulæ vanæ. Delectabilia, vel fastidiosa tot nomina, tot coniugia, tot genimina, tot exitus, tot eventus, tot felicitates, & infelicitates dispersæ, atque concisæ divinationis? Vide Tertull. *Contra Valentinianos*, cap. 3. *Omnes* (inquit Senec. *Epist.* 44.) *Splendor generis sursùm & deòrsum.* Senec. *si ad primam originem revocentur, à Dijs sunt. Omnibus nobis totidem ante nos sunt: nullius non origo ultra memoriam iacet. Omnia ista longa varietas miscuit, & sursùm & deòrsum fortuna versavit. A primo mundi exordio usque in hoc tempus, perduxit nos ex splendidis sordidisque alterna series.* Ignoras? Interroga maiores tuos, & dicent tibi. Tacent; & præ pudore suo ac pro tua infatuatione tacerent. Ignoras, & diceris nobilis? Quid alijs tua somniata nobilitas, quam tutemet inflatus ignoras; & ut scire arroges, phantasmate fingis? Scis, & fingis, quia erubescis. Unde ergo nobilis? Quia dicis?

Attamen ut longè repetas, longéque revolvas,

Iuvenal. *Satyr.* 8. à v. 272. *Nomen; ab infami gentem deducis asylo.*
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut illud quod dicere nolo.

Idest, Spurius, lupæ filius. Hic ne totius nobilitatis plausus, furtiva Venus? Io. Gratulare de plausu.

4 Nihil hoccine sermone acerbius vel coram nobilibus aut ignobilibus. Nobilibus, ne pungantur: ignobilibus, quoniam punguntur: neminique tanta patientia cordi, ut placeàt pungi. Unde Marius apud Salustium de *Bello Iugurth.* quia elata nobilitas Maiorum ab æmulis, sine commendatione virtutis, illis respondit pro Rostris: *Quirites, qui dicuntur nobiles, ubi se omnibus flagitijs dedecoravere turpissimi viri, bonorum præmia ereptum eunt. Comparate nunc me hominem novum cum illorum superbia. Existimate, facta, an dicta plura sint. Quod si iurè me despiciunt; idem suis faciant maioribus, quibus uti mihi, ex virtute nobilitas cœpit. Invident honori meo: invideànt labori & innocentiæ. Cùm apud vos in Senatu verba faciunt, maiores suos extollunt, eorum fortia facta memorando clariores se putant; quod contra est: nam quanto vita illorum præclarior, tantò horum socordia flagitiosior. Homines superbissimi procul errant. Maiores eorum omnia quæ licebat, illis reliquere, divitias, imagines, memoriam sui præclaram: virtutem non reliquere, neque poterant; ea sola neque datur dono, nec accipitur. Non possum fidei causà imagines, neque triumphos aut Consulatus Maiorum meorum ostentare: at si res postulet, hastas, vexilla, phaleras, alia militaria dona, prætereà cicatrices adverso corpore. Hæ sunt meæ imagines, hæc mea nobilitas, non hæreditate relicta, ut illa illis, sed quam pluribus laboribus & periculis quæsivi & inveni. Virtus ostendit.* Nervosa ac singularis invectiva; quippe sola nobilitas nobilitatis infamia. Non sunt nobiles, sed magis noti, plus flagitijs, quàm verbis; & cùm nihil dignum stemmatibus perficiant, continuò de nobilitate blaterant, Salust. *Pluris nobilitas parta, quàm origine ducta.*

Novarin. 5 Apprimè Novarinus, *Umbr. Virgin.* cap. 32. n. 1200. subdit: *Nobilitas vera, quam virtus nobilitat; sanguinis nobilitas nimis cruenta est.* Sanguinem frequenter expuere, est expuere sanguinem, vel denotare phthisim, tabificum pectoris languorem; ut quisque obliquè vel verè, audacter vel fastidiosè dicat visà sanie pectoris; Pus est qui videtur sanguis. *Tabes consequitur ad sanguinis sputum* (ait Galen. apud Signoretum in *Aphorism. Hippocrat.* 29. lib. 3.) *Inflatio de nobilitate, quàm odiosa!* Galen. *dummodò ex aliquo pulmonum vitio oriatur.* Contraria dicerem, sputum sanguinis sequi tabem: equidem ni viscera scaterent putredine, sanguis pectoris non videretur in ore. Hippocrates d. lib. 6. *Aphorism.* 25. Hippocrat. de sanguine extra venas ait: *Ab exterioribus verti ad interiora, non est bonum: ab interioribus autem ad exteriora, bonum.* Physicè suffragor aphorismo: civiliter autem vel tropologicè omninò dissentior: equidem non sanguinem impellit, sed putorem, qui ad exteriora internum deducit sanguinem. Bonum, bonum est habere, verùm non loqui, quod iudicatur expui: fugiuntque tabem, quiqui in labijs loquentis vident cruorem. Dupliciter isthoc in articulo peccatur: vel cùm sanguis egreditur vel ingreditur. Si ingreditur, quia tendit in inflationem: si egreditur, quia sufflat in vanitatem, in utroque vacuo cerebro, & pectore putrido; quorũ languoribus nulla datur medicina, ni expellatur ab utroque sanguinis dulcis memoria. *Stemmata quid faciunt? Quid prodest (Pontice) longo*
Sanguine censeri, pictos ostendere vultus
Maiorem, si malè vivitur? Iuvenal. d. à v. 1.

6 Nobilitas non nobilitas, ni illam comitetur generositas: etenim si nobilitas, quia à bono genere procedit, non nobilis qui generi non respondet. Usurpatur primum pro his qui ex claro genere, è familia illustri, ex virtute gestisque maiorum, suis actis celebrium & insignium, posteriorib us in imitationem se relinquentium: de quo latè Lælius Biscioli. Tom. 2. *Horar. subcesivar.* lib. 7. cap. 10. Hæc est nobilitas vera in natura communi: falsa potest dici vulgaris, quæ divitiæ antiquatæ; ut videris apud Boëtium, 3. de *Consol. Philosoph.* poss. 6. Aristot. fusè, 3. *Politic.* cap. 8-5. cap. 1. & 2. *Rhetor.* cap. 18. & Hieronym. Olor. de *Civil. nobilit.* lib. 2. cap. 1. Nobile igitur fortuna concedit homini genus: quid ergo, ni generosus? nobilis ignobilis erit, quippe mendax à genere præclaro descivit. Habet talentum, sed sepultum: at si otiosè socorditerque sepultum, est non habere talentum. Sine imitatione nobilitatis, *evanuerunt* nobiles genere *in cogitationibus suis.* Inde vanitas, quippe nulla ex genere generositas: evanescuntque in gloria nobilitatis, igitur ad illam acta, quin valeant cogitationes. *O quàm pulchra est castà generatio (nobilis,* Græc.) *cum claritate.* Clari dicuntur, qui aliqua virtute excellunt: nobiles, qui clari genere: hique plauduntur uti pulcherrimi in ipsa nobilitate; quoniam uti generosi, Discrimen nobilitatis. Rom. 1. 21. Sapient. 4. 1 Virtus genus nobilitat.

quam nobilitatem generatione acceperunt, virtutis insignijs præclarè nobilitarunt. Utrumque signat Lucan. ad *Pison.* v. 10. & 104.

——— *Perit omnis in illo*
Lucan. *Gentis bonos, cuius laus est in origine sola,*
——— *Ingenitæ stat nobilitatis in illo*
Pulcher bonos, & digna suis natalibus ora.

7 Quid ex nobili sola nobilitate? Decus prorsùs cum dedecore, atque in sue margaritæ pretiosæ. *Gemmas pretiosas* (idest, lapillos pretiositate insignes, uti late egimus *Tautolog.* 3. à n. 13.) obtulit Salomoni Regina Saba ex oriente. Quorsùm dicit pretiosas, dum signat gemmas? Ut notetur iuxta genus generosa, vel otiosè propudiosa nobilitas. Æstimandus est nobilis, uti pretiosus lapis. Lapis omninò pretiosus, si pretio generis respondet operibus: lapisque pretiosus dicitur virtute cum nobilitate generis; etenim sine generositate ad pretium duntaxàt lapis. Quid sine pretio pretiosum? Lapidi non est momentum. Quid ergo nobilis sic? Iuvenalis ridet & respondet, ubi supr. à v.46.

3. Reg. 10. 10.

Ast ego Cecropides.

Iuvenal. *Nobilitas sola qualitas non est nobilitas.* Sit ergo. Quid præter nomen? Vel genus sequere, vel magna fuge. In te nobilitas profectò ignota. Nihil ex ea nisi magni nominis umbra. Quis es tu? Quem te ipsum facis?

Ast ego Cecropides. Vivas, & originis huius gaudia longa feras. Sed ubi nobilitas? Nec literis flores, nec armis. Cecropides es: at quid?

Nil nisi Cecropides.

Id. v. 53. Vanus, superbus, ridiculus ex gloria nominis, sed ad nomen gloriosum tanquàm lapis.

8 Ex nostra Tautologia constat propositum. *Epistola* (dicitur) *erat scripta Syriacè, & legebatur sermone Syro.* Nobilitatis signum est scriptum aureum privilegium, quo exponitur genus inclytum. Lectio pendet à fuga scelerum, inscriptio à virtute singulari prædecessorum: nobilitasque summè dedecoratur, si in actionibus non legitur, uti scribitur. *Quæ aurea aurea*, exposuimus loc. cit. à v. 36. An ex auro possunt esse non aurea? Utique: ad nobilitatem nullum pretium à materia. Ex pretio virtutum conflatur spectabile pretium: & in illa dicuntur aurea quæ aurea; quippe quæ ex genere aurea, possunt esse incuriâ ferrea: siquidem nulla nobilitas pretiositate micat, si vitijs à pretio nobilitatis degenerat. *Generatio mea ablata est*: dicit iamiam moriturus Ezechias. Qui tunc illi inficiantur filium, facilè delicant textum; qui concedunt Manassen successorem; fatiscunt ob obviam urgentem difficultatem. Quomodò ergo cum prole regia, Regis generatio ablata, vel uti à texente tela præcisa? Habebat filium, sed deterrimum. Nobilissimus pater tam genere, quàm virtute.

1. Esdr. 4. 7.

4. Reg. c. 25 14.

Nulla in nobilitate, qui degener à virtute.

Isai. 38. 12.

Hinc virtus rapit, & miranda per omnes
Vita modos: quæ si deëfset illi fortè creàto
Nobilitas, eodem pro nobilitate fuisset. Lucan. d. v. 5.

Erat illi gnatus & patre ac nobilitate indignus, in quo continuanda tantæ nobilitatis successio: illoque superstite succissa dicitur nobilis generatio; quippe nullus nobilis etiam Princeps & à Principe; qui degener à virtute in nobilissimo genere.

9 Audiendus Marc. Senec. *Controv. 6. Quidam avitas* (infit) *paternasque flagitijs obruerunt imagines. Quidam ignobiles nati fecere posteris genus: in illis non servasse quod acceperant, maximum dedecus: in his quod nemo dederat, fecisse; laudabile. Hinc sumus æstimandi, cum sumus nostri.* Luculenter, ex nobilitate vera, quia nostra ex Maioribus non nostra. Si in deterius, quorsùm origo? nobilis igitur in filio degeneri præciditur generatio; quia non persistit in splendorem nobilitatis filius, sed in turpissimum dedecus. Filius David erat & signatur Absalom. Chrysostomus inficiatur. *Ille tuus non fuit filius*: dicit patri, Homil. de *Absal.* Quomodò non David filius? Erat eugenes, sed non gennæus. Erat nobilis ex patre, sed degener à virtute: & filius nobilis non dicitur filius, si fuerit natus in nobilitatis dedecus. Plura vidimus, ex quibus erubescimus. *O quàm pulchra est casta generatio cum claritate!* Nobile semen, quod à ramis accipit claritatem. Claritas virtute obtinetur, nobilitas casu datur: & sine claritate, nil nobilis generatio; quippe nobilitas generis servit propudio, modò qui accepit à claritate splendorem, haud addiderit virtute splendori claritatem. *Melius est sterilitas, quàm generatio sine claritate*: legunt plures apud Lorin. & Maluend. hìc. Hinc nobilitatis fœcunditas & sterilitas. Fœcunditas, si generis actis per successores continuatur gloria. Sterilitas; ubi acta generis ignominia: tuncque sterilitatem Sapiens designat generationem; quippe hæredes non illustrant, sed corrumpunt claritatem. *Pyrrhus nulli inferior* (ait Plutarch. in eo) & Achillis *gloriam per virtutem magis, quàm per genus sibi usurpare studebat.* Gloriam à genere accepit, sed clariorem restituit: equidem magna gloria, nobilitas si fœcunda.

Est generi dedecus.

2. Reg. 13. 1 Chrysost.

Sap. 4. 1.

Et claritatis corruptio.

Plutarch.

O qui nominibus cum sis generosus avitis
Exuperas morum nobilitate genus! Ovid. 4. Trist. 4. v. 1.

Quid

10 Quid in inerte nobilitas? Quid nisi speciosa deformitas? Aquæ pluviæ perpropriè confertur, ut homines incumbant æstimari cum sint sui. Virtus omnibus patet, & ubique. *Quasi aquæ dilabimur in terram*: dixit mulier Thecuites Davidi. Cur non aquæ sed aquæ pluviæ nobilitatem confert? An quia cadit & deorsùm cadit? An quia à terra, ut quærat principium, & eluceat ab humilitate exordium, & ubi splendor ex elevatione summus, vergat cadens in deterius? Dixit Marc. Senec. d. *Quemcunque voluveris revoloe nobilem, ad humilitatem pervenies.* Aqua de cœlo cadit, ut terram fœcundet: cui nobilitas assimilatur, ut tristitia patris degeneri germine prænotetur: igitur quod ex eadem aqua expectatur ut lilium, prodit in rhamnum. Virtus nobilitatis genitrix, tanquàm aqua descendit de nubibus aëris: hic educit paliurum, vepres, spinas: ibi amœnas flores, pulcherrimas rosas: angiturque pectus, eò quod pro pomis florescens occurrat rubus: etenim ni cœlo respondeat ipsa nobilitas fructu; quid quòd origo de cœlo? Semen verum vitis ac legitimum. Quomodò conversa in pravum? Quid quod frondosa sit, ubi fructus adæquatus non est ei? Sicut aqua germine nequam in deterius dilapsa: siquidem expectabatur, quòd ferret uvas palato ac gutturi sapidas; labruscasque tulit amaritudine putridas. Omnis arbor fert fructum iuxta genus suum: at rationalis non sic: etenim cùm pendeàt in communi materia à virtutis forma, præut cuique voluntas; sicut aqua labitur improborum nobilitas, intendentium in nobile truncum, quin reputent probrum: quandoquidem in fastum ac vanitatem respiciunt in maioribus virtutis semen; sed non sequuntur virtutem. Ignominia profectò, trunci ramum vinci à trunco: etenim exigua nobilitatis auctoritas, quam præstat, ni floreàt ramus, hæreditaria nobilitas. Maximus utique,

2. Reg. 14. 14.

M. Senec.

Cur nobilitas confertur aquæ pluvialis.

Gesta nobiliora decorent nobile genus.

———*Qui claris nomen virtutibus æquat,*
Nec sinit ingenium nobilitate premi

Ovid. 2. de Pont. 3. v. 1. Plin.

11 Reddit virtus illustrius, quod accipitur genus: igitur ut ait Plin. *lib. 34. cap. 8. Mirum in hac arte est, quod nobiles viros nobiliores fecit.* Minuitur, ni excedat: deprimitur languens, ni emineàt: quid si degenerat? Lucet, sed sine virtute clangnet. *Luce splendida fulgebis*: dicitur de Ierusalem captiva, misere serva, quam depresserunt usque in servitutem vitia. Mirifica virtute in antiquam ampliorem restitueris dignitatem. Magna erit gloria domus istius novissimæ plus quàm primæ: etenim non solùm illuminaberis, sed luce splendida singulariter fulgebis. Quorsùm splendida, quando luce decorata? Literaliter exposuimus *Tom. 5. T. 11. n. 17. & 43.* modò in nobilitatis splendorem per coruscantem virtutem. Lux dicitur nobilitatis origo, communis naturæ perfectio, quæ per egregia rutilat acta, pretiositatis momenta, ac stemata pretiosa, virtute ascendente in summum per tot discrimina rerum. *Maiorum gloria posteris quasi lumen est*: inquit Salust. d. Per se igitur à virtute lucet; verùm sine virtute non splendet: *Luceque splendidâ* dicitur, cùm in genere præclaro virtuti virtute ipsâ respondetur; quoniam degener nobilis à Maiorum splendente virtute, habet luminis nobilem claritatem sine splendore. Splendor est nobilitas, quippe inter communia est pretiosa singularitas. Est etiam splendoris generis splendor, quoniam à gestis splendidis virtutis nitor: primum est lumen in posterorum directionem: secundum fulgor accendens generis lumen. Cum otiositate, aut vitiorum corruptione, improbo sensu, tota claritas luminis collocatur sub modio: & splendor lucis præ se fertur, dum lux nobilitatis objicitur; quippe nihil præclarus splendor generis, sine splendore virtutis. *Luce splendidâ fulgebis.* Utquid *Fulgebis*, si patet splendor lucis? Ut constet nequaquam à luce nobilitatis splendor: sed à splendore, nobilitatis fulgor: etenim quantunvis lumen irradiet; sine splendore non lucet. Lux in tenebris lucet, si virtus obscuro genere. Lux haud lucet in genere sine splendore; fulgorque signatur ex luce splendida, ut gloriæ generis respondeàt virtutis gloria: quandoquidem deficiente splendore virtutis, totum misèrè lumen vanescit nobilitatis. Si non splendet, non lucet. Quid lumen sine splendore? Lux profectò sine luce; quippe lucerna extincta, si nobilitas otiosa: & non solùm fulgor exponitur; sed lux splendida; quoniam degeneribus actis, neque lux videtur generis.

Nobilitas, quæ lucet,

virtutum actis splendet.

Salust.

Quando eius lux sine splendore.

12 *Iustorum semita, quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem.* Maluend. *Quasi lux splendoris ambulans, & lucens.* Lux proponitur lucens, & crescens. Lux, uti diximus, est nobile genus: lucet per virtutis acta. Sic luceàt lux vestra coram hominibus ut videant opera: luxque lucens signatur, ut officium nobilitatis signetur: etenim sine munere nil proderit; quippequam lux sine fulgore non lucet. *Quasi lux splendens*: *Quasi lux splendoris.* Ex splendore nobilitatis nobilis infatuatur in vana, quasi splendor esset per nobilitatis stemmata; & fallitur splendore phan-

Prov. 4. 18.

phantasiæ, inani cogitatione. Est splendor lucis ex claritate generis: est lux splendoris ex genere claritatis. Genus splendidè sine meritis datur, claritas in claro genere acquiritur: & ex splendore lucis, in lucem proceditur splendoris; ut decidant qui gloriosi genere a cogitationibus suis, nobilitatem cogitantes per præclara, non insignia per insignia: etenim vel in splendore lucis generis sine propria virtute; splendentes iacebunt sine splendore. Dicit contextus. *Semita quasi lux splendens.* Retunditur nobilium vanitas, quippe implicant nobilitas & otiositas: quid si iniquitas? & in splendore lucis generis objcitur semita in lucem optabilem splendoris; igitur generis splendor vel in luce non acquiritur, ubi semita virtutis à nobilibus non teritur. Lux ergo nobilitas, & germen nobilitatis: quare ergo in semita designatur *lux splendens*? Ubi germina degenera, lux nobilitatis cum umbra. Lumen quod in illis est tenebræ sunt: siquidem cùm splendor a virtute; volunt fulgere insignijs, absque ulla actione.

Discrimen inter splendorem generis, & genus splendoris.

13 Ab hac & non illis æstimationis pondus; quippe ex virtute generis in ampliora ambulans procedit virtus. Utrunque claudit Profanus, 1. *Æneid.* v. 548.

Rex erat Æneas nobis, quo iustior alter,
Nec pietatis fuit, nec bello maior & armis. — Virgil.

Commendatur virtute & genere; ut per generis lumen procedat in virtutis splendorem, trita semità, qua utriusque gloria. Hinc textu sacro dicitur: *Crescit usque ad perfectum.* Vatabl. *usque ad perfectionem & felicitatem.* Felicitas est lumen de lumine; sed non perfectio, ni aliquid splendidius addatur generi, & crescat semen creditum in spectabilem fructum: igitur non attingit virtutis imitator perfectionem; ni se præbeat imitabilem: unde cum augmento qui quærit generis felicitatem, propendere debet in nobilitatis perfectionem; quippe clauda ex virtute nobilitas, ni procedat in virtutem: nimirùm ex luce splendoris radicis, per acta & acta usque ad lucem splendoris. Hic verè perfectus felicis nobilitatis ornatus; virtus & genus: etenim non est genus, si non est virtus. De Mardochæo dicitur, quod fuerit *filius Iain, filij Semei, filij Cis, de stirpe Iemini.* Ubi splendor tribus Saul, qui Princeps & primus Rex? Iurè prætermittitur, qui ex genere eximio virtutem non æmulatur. Natus est quasi non natus: in progenie quantunvis Rex quasi nullus: equidem protervus sequens ex honore iniquitatem, regiâ prorsus maiestate maculaverat stirpem.

Non feliciter nobilis à genere, sed qui nobilitat genus. — Esth. 2. 5. — *Nobilis improbus, nullus.*

Rectique cultus pectora roborant;
Utcunque defecere mores,
Dedecorant bené nata culpæ. — Horat.

Canit Horat. 4. *Carm.* Od. 4. à v. 34.

14 Econtrà, ut idem succinit, 1. *Epist.* 20. v. 22. libertino natum patre monet:

Ut quantum generi demas, virtutibus addas. — Idem.

Etenim ut homo tendat in nobile genus, genus facit virtus. Prostravit David insolentem Goliath in triumphum totius gratulantis Israël. Mirati sunt omnes: tuncque Rex Abneri: *De qua stirpe descendit hic adolescens?* Nescivit, & interrogandum iussit. Abner quidem quid in inquisitionem fecit? *Interroga, cuius filius sit: cùmque egressus esset, tulit eum Abner, & introduxit coram Saule, caput Philistæi habentem in manu sua.* Interrogavit? Utique, dum introduxit: igitur si Rex scire cupiebat genus, respondit virtus. Non sat in illo splendor generis, demonstrat quidem genus singularis splendoris: caputque validè amputatum ab hoste, ostendit Abner pro stirpe; quippe qui splendor generis, signandus erat ab splendore virtutis. Attendere debuit in trophæum, non ad semen, sed in fructum: victorque introducitur, ut eius genus videatur: equidem quùm Princeps habuit præsentem, cognovit exactè stirpem. Hoc est victoris genus:

Genus facit virtus. — 1. Reg. 17. 55. V. 56 57. — *Qua cognoscitur genus.*

Qualis, non unde satus. — Claud. 2. Stilic. v. 125.

15 Nobilitas in ardua non quærenda, sed nec proculcanda. Hinc probè Otho (ut in eo observat Plutarch.) fratris filium ad se vocans, dixit; *Id modò extremum tibi præceptum scias; ne patruum tibi Cæsarem fuisse aut obliviscaris unquàm, aut nimium memineris.* Omnimoda memoria vel oblivio nocet. Memoria usquequaquè, qua inflatur superbia; quare Iuvenal. de v. 71.

Plutarch.

Hæc satis ad iuvenem, quem nobis fama superbum
Tradit, & inflatum, plenumque Nerone propinquo. — Iuvenal.

Oblivio, quia nihil præclarè perficiet, si sui suorumque aliquando non meminit. Plautus in *Mercator.* Act. 5. Scen. 4. v. 8.

Qui bono sunt genere nati, ingenio malo
Suápte culpa genere capiunt genus. — Plaut.

Utrumque nocet, si nimis utrumque. Ne quid nimis: unde Senec. 4. *Benef.* cap. 30. subdit: *Non sine ratione, sacra est magnarum virtutum memoria: & esse plures bonos iuvat; si gratia bonorum non cum ipsis cadat.* Sic tenditur in virtutem & novam progeniem, quæ excellentior, quippe maior, quàm

Senec. — *Nobilitatis nec memoria, nec oblivio.*

quàm à progenie fulgor: equidem dum meritum fulget,

Nunquàm meriti cunabula quærit. — Claud. d'

Haud æstimatur gleba fovens aurum, sed auri ex sterili, turpi gleba momentum; quippe pretiosum: nullumque genus magis nobile, quàm illud quod non à genere.

16 Nomen habuit Christus & pretio sanguinis, ut summi esset nobilitas splendoris. Circunciditur, & postèa nomen imponitur: etenim cum meritis, qui nobilior, statueret stirpem; qui sine meritis nominatus utique non habet nomen. *Vocatum est nomen eius Iesus.* Vocatum? Cur igitur non impositum? Ut constatent insignia nobilitatis ex meritis, expressis in nota nominis: nomineque vocatur, antequàm imponeretur; ne à genere acciperet nobili nobilitatem, cùm ante nativitatem illustre acquisisset nomen. *Antequàm in utero conciperetur*, Iesus sine nominis impositione vocatur. Si post impositum, nomine designaret genus inclytum; sed non illustrius ex meritis, quia nosceretur per stemmata sanguinis. Erat nomen insigne, sed non super omne nomen: vocaturque Salvator antequàm conciperetur in carne, ut in carne agnosceretur nobilitas, quia non ex genere. Ex splendida stirpe in nominis gloriam, descendebat per Mariam. Altiorem ostendere cupiebat nobilitatem, per virtutis commendabilem progeniem; quoniam generis speciosa claritas exigua prorsùm nobilitas: & antequàm conciperetur in carne, illustriore gaudet nomine; quoniam resplendit nomine magnus, antequàm cognosceretur, cuius filius. Nomen, ubi post nativitatem, esset à nobili ortu; quod eius nobilitatis nunquàm esset magnitudo. Eius nobilitas in carne non erat originis, sed virtutis: & ante nativitatem claritate gaudet nominis: quoniam si origo nobilitatis à Virgine, & matre; nobilitas eius non procedit ab origine. Patet quale genus virtus. Omnes ad hanc sumus nobiles. Qui genus iactat suum, aliena laudat, non se. *Siquid boni, stemma non inspicit*: subdit Seneca *Epist.* præcit. & ex persona Herculis, in *Furent.* à v. 337.

Luc. 2. 21. *Nobilitas nobilitatis genus, non à genere.*

——Nobiles non sunt mihi
Avi, nec altis inclytum titulis genus;
Sed clara virtus — Senec. — Idem.

DIDASCALIA V.

In amicitia nomen inane fides.

1 AMicitià nihil inter homines dulcius, ni dulcorem exacerbet perfidum pectus: equidem tunc magis grave, quoniam procedit amaritudo ex dulcedine.

Perque dapes mensasque super petulantia corda, — Manil.
Et sale mordaci dulcis quærentia risus.

Accinit Manil. 5. *Astron.* v. 144. Amici sunt aulici, amicitiæ colore, quippe rutilat specie: igitur eius sacra iura in proprium commodum, non fide sed successu ponderantur. Unde nervosè Velleius Paterculus. *lib.* 2. de proscriptione Triumvitatus loquens, subdit: *Summam in proscriptos uxorum fidem extitisse, libertorum mediam, servorum aliquam, filiorum nullam.* Claudian. 2. in *Rufin.* v. 320.

Amicitia aulica. — Vell. Pat.

Delicta fuere nexus amicitiæ. — Claud.

Amicitiæ aulicæ symbolum patet in annulo ficto Gygis (de quo Nos fusè in *Ephemeridi.* 23. *Maij.*) quo præsens coram præsentibus, si ad illos dirigebat, adstabat; verùm ad se reverso, invisibilis fiebat. Unde Otho Vænius *Embl. Amor.* 28. ait:

Fallere nolle fidem, Gygis licèt annulus adsit: — Herodot.
Sic inconcussa dixeris esse fide.

Qui respicit fortunam ab amico videtur; quippe videt fortunam & non amicum. Ubi tribulatio ingruit, annulum ad se convertit: respicit enim ex respectu amici se, & invisibilis fit. Exponit Seneca *Epist.* 9. & ad unguem: *Qui se expectat* (inquit) *& propter hoc ad amicitiam venit malè cogitat. Paravit amicum adversus vincula laturum opem? cùm primùm crepuerit catena, discedet. Ista negotiatio est, non amicitia quæ ad commodum accedit, quæ quid consecutura est spectat.* Amicus certus in re incerta cernitur: qui aulicus, non invenitur: equidem adinstar hydrargyri quod aurum intimè sociat, in igne probationis actutùm avolat. Amicus secundum tempus prurigine utilitatis, non permanet in die tribulationis: equidem in proprium respiciens quæstum, nequit respicere amicum.

Annulus Gygis eius symbolum. — Senec. — *Et hydrargyrum.*

Quem dat purus amor, sed quem tulit impia merces. — Lucan. ad Pison. v. 123.

2 Vitium pro natura inolevit: & perfi-